ALEGERILE DE ALTĂDATĂ (I)

După Marea Unire din 1918, noul regim electoral prevedea introducerea votului universal, în locul celui practicat până atunci, cel cenzitar. Prin Decretul-lege din 16 noiembrie 1918 se stabilea: „Toţi cetăţenii romani majori vor alege prin vot obştesc obligatoriu, egal, direct şi secret, şi pe baza reprezentării proporţionale, un număr de deputaţi proporţional cu populaţia". Aveau drept de vot bărbaţii de la 21 de ani în sus, pentru Cameră, şi cei peste 40 de ani, pentru Senat. Nu aveau drept de vot femeile, militarii şi magistraţii.

Legiferarea votului universal a modificat substanţial modul de desfăşurare a vieţii politice. Înainte de război, votul avea loc pe colegii, iar campaniile electorale se desfăşurau exclusiv în oraşe, ţărănimea votând în colegiul al III-lea, nu direct, ci prin delegaţi. Un candidat îşi *putea vizita efectiv toţi alegătorii din circumscripţia sa, care se ridicau la câteva sute. Rezultatul votului era dinainte ştiut, deoarece, de fiecare dată, guvernul care „făcea alegerile" ieşea câştigător.*

După acordarea votului universal, numărul alegătorilor a ajuns la câteva milioane, un candidat fiind ales de 50.000 de cetăţeni, în majoritate ţărani, care alcătuiau 80% din populaţie. Lupta electorală din perioada interbelică s-a mutat de la oraş. la sate, candidaţii fiind nevoiţi să facă lungi turnee electorale, să ţină zilnic câte 10 – 15 discursuri şi să viziteze câte 3 – 4 sate în aceeaşi zi.

În aceste condiţii partidul aflat la putere nu se mai bizuia doar pe aparatul de stat, ci trebuia să desfăşoare o campanie electorală intensă şi plină de promisiuni. La rândul lor, partidele din opoziţie recurgeau tot la promisiuni, care mai de care mai atrăgătoare.

În baza legii electorale din 1926, câştigător al scrutinului electoral era proclamat acel partid care întrunise 40 la sută din voturile exprimate. Legea acorda acestuia şi procentul suplimentar de 10 la sută, pentru formarea majorităţii parlamentare absolute. Conform lui Ioan Lăcustă, autor al cărţii Zece alegeri în România interbelică, la deschiderea Parlamentului deputaţii validau alegerile din Capitala şi din judeţe. Prilej pentru opoziţie de a semnala diferitele abuzuri, reale sau imaginare, săvârşite de către cei de la putere. După aceste dezbateri, Parlamentul avea un temei legal de funcţionare şi urma alegerea preşedinţilor. Cei ai Camerei şi ai Senatului. Nici în acest punct nu era finalizat procesul. Se făcea prezentarea Mesajului Tronului către Corpurile Legiuitoare, care marca deschiderea oficială a lucrărilor. Abia

atunci puteam spune că aveam Putere şi Opoziţie.

Vă prezentăm în continuare care era atmosferă şi febra înaintea alegerilor din perioada interbelică, precum şi rezultatele acelor campanii electorale. (Fl. *B*.)

„Majestate, daţi-mi guvernul şi vă dau Parlamentul!”

Clasa politica, atât oamenii „vechi”, cât şi cei „noi”, au dat prea puţină atenţie educaţiei electoratului, urmărind doar interesele propriilor partide. Principala „arma” utilizată a fost demagogia, promisiunile fără acoperire, uitate imediat după alegeri.

O altă caracteristică a vieţii politice electorale a fost denigrarea adversarilor politici, prezentaţi în cele mai sumbre culori, calificaţi că hoţi, bandiţi, criminali, asasini, etc. Evident că, în faţa unui astfel de spectacol, cetăţenii rămâneau descumpăniţi, după cum scria reputatul istoric Ioan Scurtu.

Cum *prezentarea la vot era obligatorie*, în caz de absenţa fiind prevăzute amenzi drastice, mulţi cetăţeni puneau ştampila pe lista numărul 1, care de regulă era aceea a partidului aflat la putere. Astfel se constituia o „zestre guvernamentală”, care după unii istorici ajungea până la 30% din totalul voturilor.

În perioada interbelică, s-a menţinut sistemul introdus de Carol I, care stabilea că odată cu formarea unui nou guvern să fie dizolvat parlamentul şi să se organizeze alegeri. Guvernul înlocuia administraţia locală cu fruntaşi ai partidului de la putere, care se angajau în campania electorală, pentru a se asigura. S-a păstrat valabilă zicală lui P.P. Carp: „Majestate, daţi-mi guvernul şi vă dau Parlamentul!”

Aşa se face că de-a lungul întregii istorii a alegerilor din România, doar în 1937 guvernul nu a reuşit să câştige alegerile pe care le-a organizat (atunci liberalii pierzând în faţa coaliţiei ţărănisto-georgisto-legionare)! Decembrie 1937 a fost însă „cântecul de lebădă” al democraţiei româneşti interbelice, iar ultimele rezultate electorale au fost invalidate forţat de către regele Carol II, care şi-a instaurat dictatura personală (urmată apoi de o nouă dictatura: cea antonesciana).

Primele alegeri din România Mare

În 1919 aveau loc primele alegeri din România Mare, sub un guvern condus de generalul Artur Vaitoianu. Liga Poporului (partid condus de generalul Al. Averescu), Partidul Conservator (condus de

Take Ionescu) şi Partidul Socialist refuza să se înscrie în cursa electorală. Astfel rămân în bătălie: Partidul Naţional Liberal (condus de Ion I.C. Brătianu), Partidul Naţional Roman din Transilvania (sub conducerea lui Iuliu Maniu), Partidul Ţărănesc (care îl avea ca preşedinte pe învăţătorul rural Ion Mihalache), Partidul Nationalist-Democrat (condus de Nicolae Iorga), Partidul Democratic al Unirii din Bucovina (în frunte cu Ion Nistor), Partidul Conservator-Progresist (preşedinte fiind Alexandru Marghiloman) şi Partidul Ţăranilor din Basarabia (sub conducerea lui Constantin Stere). Aceasta reprezenta elita politică din acele vremuri şi, după cum vom observa în continuare, nu se diferenţia în anumite năravuri de clasa politica actuală, chiar dacă era indiscutabil mai cultă şi mai rasata.

Împunsături, acuzaţii şi fel de fel de mici matrapazlâcuri veneau de regulă de la un partid către altul. Iată câteva fragmente din campaniile de altă dată, consemneate de cercetătorul Ioan Lăcustă, care citează din presă vremii:

„*Romani*! *Partidul Naţional Liberal se înfăţişează înaintea corpului electoral… cu conştiinţa că şi-a îndeplinit pururea datoria către ţara şi către neam*" (Ion I.C. Brătianu, în *Viitorul*, ziar al P.N.L.).

„*Nu voi candida, căci… în loc de un guvern care să dea garanţie de libertate alegerilor, a venit un guvern de generali care habar nu au… ce înseamnă libertatea alegerilor şi care… n-au citit încă Constituţia, necum s-o aplice în alt fel decât pe spatele alegătorilor*" (Constantin Mille, în *Adevărul* din 14 octombrie).

„Generalii" făceau totuşi caz de moralitate şi accentuau pe faptul că promisiunea acordată poporului trebuie respectată: „*Voi face totul că alegerile să fie libere. Eu am un mandat imperativ: să fac alegerile şi le voi face. (…) Nu fac politică; a doua zi după constituirea Parlamentului voi demisiona*" (generalul Artur Vaitoianu, într-un interviu acordat ziarului *Izbândă*).

Drept răspuns, opoziţia îl atacă pe general: „*Se minte pe toată linia; se minte cu îndrăzneală… Oare şi minciuna e tot cu mandat imperativ*?" (scria ziarul *Epocă*, cu numai o zi înaintea alegerilor).

Se pare că Ion I.C. Brătianu deranjă mai toată clasa politică. Nici generalul Averescu nu a rămas indiferent unor acuze ale acestuia, căruia îi răspunde în *îndreptarea* (organ politic al Ligii Poporului): „*D. Brătianu m-a atacat la întrunirea de la Brăila.* «*Toată asistenta în*

picioare striga: *Ruşine lui*! *Jos despotul*!». *Eu nici nu-l voi ataca*, *nici nu mă voi apăra*. *Eu îl consider moralicește la pământ*". Îndemnul de a nu vota „Brătienii" vine din partea Partidului Conservator, când Take Ionescu, pe 31 octombrie, în *Românimea*, lansează acest blam de vot către popor: „*… în numele onoarei voastre de oameni liberi*, *vă rugăm*: *Nu votaţi pe Brătieni*!"

Sunt menţionate în presă şi câteva incidente care pigmentau acele vremuri tulburi pentru popor. Candidatul partidului liberal din Slobozia, care a rupt portretul generalului Averescu, a fost bătut de către soldaţii de gardă.

Câştigătorul alegerilor din noiembrie 1919 a fost un partid fără aderenţi în Vechiul Regat: Partidul Naţional Roman din Transilvania, al lui Iuliu Maniu.

„La ţăranul roman cu perciuni de jupân".

O nouă confruntare electorală apare în anul 1920. Pentru a înlocui guvernul condus de generalul Vaitoianu, se formase un nou guvern, condus de Al. Vaida-Voevod (cabinetul era alcătuit dintr-un Bloc Parlamentar proaspăt înfiinţat: Partidul Naţional Roman din Transilvania, Partidul Democrat al Unirii din Bucovina, Partidul Ţărănesc din Vechiul Regat, Partidul Ţăranilor din Basarabia şi Partidul Nationalist-Democrat). Acest guvern a iniţiat un proiect de lege al reformei agrare care a provocat o reacţie de respingere în Parlament, dirijată din umbră de liberali. Regele Ferdinand refuzase semnarea documentului şi astfel guvernul a căzuse.

Noul guvern, condus de generalul Averescu, înfiinţat pe 13 martie 1920, organizează alegeri generale la sfârşitul lunii mai. Apar primele modificări în paleta politică. Opoziţia este reprezentată de Federaţia Democraţiei Naţional-Sociale, adică fostul Bloc Parlamentar. P.N.L. se aliază cu Partidul Poporului, condus de Averescu, pe care mai apoi îl părăseşte.

„*Ne legăm să punem frâu corupţiei*, *speculei şi jafului*. *Ţara are astăzi o nevoie covârşitoare*: *muncă*. (…) *Votaţi* «*Snopul*»!", spune un manifest electoral al Partidului Democrat din *Epocă* (6 mai 1920).

Nici aceasta campanie nu a scăpat de incidente, care de care mai pitoreşti. Nicolae Iorga a scăpat dintr-un atentat care îi viza viaţa, în Sala „Carpaţi" din Brăila, cu ocazia întrunirii Federaţiei.

Conducătorii Partidului Ţărănesc au fost luaţi la goană chiar de către ţărani, pe când încercau să ţină o întrunire politică în comună

Boteni din Muscel (locul de naştere al lui Petre Ţuţea, care avea pe atunci 18 ani). Preotul Mănescu a fost prins de câţiva dintre ei şi ameninţat cu tăierea bărbii. Aderenţa dintre ţărănişti şi ţărănime a fost, se vede, fictivă dintotdeauna, spre amuzamentul unui A.C. Cuza, care lansase, cu privire la P.N.T., formula persiflanta: „La ţăranul roman cu perciuni de jupân".

În fine, în comună Bolintinul din Vale, candidatul socialist a fost bătut de săteni pe când făcea propaganda pentru „ciocane".

Aproximativ 2, 2 milioane de oameni şi-au exprimat votul, vot ce a asigurat câştigarea alegerilor de către Partidul Poporului. Cu acest prilej, generalul Averescu a asigurat prezenţa a 224 de subalterni în Cameră.

(*Urmărea în numărul viitor*)

Florian BICHIR